

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Den Hollantschen Icarvs

Hazart, Cornelius

T'Antwerpen, M. DC. LXIV.

Het XII. Capittel. Of men den Heylighen niet en mach aenroepen, om dat-men moet seker zijn van den ghenen, die-men aenbidt?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71360)

HET XII. CAPITTEL.

Of men den Heylighen niet en mach
aenroepen, om dat men moet se-
ker zijn van den ghenen, die men
aenbidt?

Peenius. Pag. 186.

DE waere, ende Gode behaeghlijke aenroepinghe is al-
toos seker van den ghenen, die-se aenroepen, ende oock
aenroepen moet. Want indien wy niet seker en zijn van het
voorwerp der aanbiddinghe, soo kunnen onse gheboden niet
voortkomen uyt den gheloove.

Antw. **Laet ons dit soo nemen / ghelijck ghy hier
seght: wat besuyt ghy hier uyt?**

Peenius. De aenroepinghe der Heylighen en is niet seker
van den ghenen, welcken sy aenroept.

Antw. **Dit moet bewesen worden.**

Peenius. Sommighe Heyligen worden aengheroepen, van
den welcken met recht ghetwijffelt wordt, niet alleen of sy
Heylighen gheweest zijn, maer oock of sy oyt gheweest
zijn.

Antw. **Wie zijn die Heplighen: noemt-se in't beson-
der.**

Peenius. S. Christoffel, S. Joris, S. Catharina, &c.

Antw. **Wie heeft daer opt aen ghetwijffelt, of die
Heplighen zijn opt in de werelt gheweest?**

Peenius. Balæus, Vergerius, ende andere meer, segghen
dat de legenden van S. Joris, ende van S. Christoffel vermits
zijn.

Antw. **Sommighe stucken van haere legenden, dat
het soo zy: allegaer / ofte ten gheheele / dat is ou-
waerachtigh: ergo / die Heplighen en zijn noyt ghe-
weest in de werelt / ick loochene dat ghevolgh.**

Peenius. pag. 187. Becanus selve *Lib. de invocat. Sanct.* pag. 113. beken dat *het onseker is of Christoffel in der daedt gheweest sy.*

Antw. Hier siegh Peenius wederom / dat men't met de handen kan tasten. Want Becanus siele rhyen treffelycke gheuygghen booz/ om te rhoonen dat desen heyligheu metter daedt in de wereldt gheweest is/ ende besluyt hier nae met dese woorden: Alhoewel sommighe dinghen in de historie van S. Christoffel onseker zijn, daerom en moer men niet loochenen, dat hy oyt in de wereldt gheweest zy: **I**s dit niet gantsch contrarie aen't ghene hem Peenius toe-schrijft: **I**s het dan niet openbaer dat Peenius gheloghen heeft? **O**ch de goetde man heeft by Becanus ghelesen/ dat het onseker is/ of S. Christoffel is een reuse gheweest/ ende soo groot van lichaem als men hem beschrijft/ en dit gaet Peenius misbruycken/ als of Becanus absolutelyck bekenede dat het onseker was, of S. Christoffel in der daedt gheweest is: **O** bedriegghelyck mensch!

Peenius. *Vida in Hym. D. Christophori* gheeft te kennen door sijne allegorische uylegginghe, dat de schild-rye van S. Christoffel moet ghestelt worden by die symbolische schildeten, waerdoor jet of wat beteekent word.

Antw. Om dat Christophorus in't **G**riecx is te segghen / iemandt die Christum draeght, daerom hebben onse booz-ouders hem gheschildert / draghende Christum op sijne schouderx / dat is't ghene Vidas hier segghet: **v**olght hier upt / dat den persoon selve noyt en is in de wereldt gheweest.

Peenius. Maer de Enghelsche, Fransche, en Daytsche hebben desen soo gheschilderden Cristoffel aenghebeden.

Antw. **W**at ist nu? **E**rgo S. Christoffel, en is noyt in de werelt geweest / ick bidde u / en maecht soodanighe consequentien niet booz de oozen van de gheleerde/ want inder waerheyt/ ick en weet niet enen die der niet mede en sou laccgen: **W**ant wat appaerente is hier van te besluyten / dat S. Christoffel noyt en is in de wereldt gheweest/ om dat men hem aenbeden heeft? **O**f wilt ghy misschien segghen / dat men eenen Symbolischen Christoffel, aenbeden heeft? **W**an:

wanneer men hem ghe-eert heeft dooz een Symbolische Schilderije: dat is slecht: laet den persoon sijn daerom inder waerheyt te sijn / om dat hy / dooz een Symbolische Schilderije uytgedrukt wort: so seght dan dat'er gheene D. Ouyvuldigheyt is / om dat ghy leden de selve / in 't opschrift van den Dredrechtschen Bijbel, af-ghebeeldt hebt dooz eenen Driehoek, ofte Triangel.

Peenius. Baronius schrijft van S. Joris, dat het niet en uytgedrukte af beeldinghe is, dan eene Historie, wanneer hy gheschildert wort als een ghewapende Ruyter, doodende met sijn Spiesse eenen Draeck, ende oeffens hem eene Maget die om hulpe bidt.

Antw. **Ick ben gantschelijck van t'selbe advijs met Baronius, maer wie sal dese consequentie hier uyt rekenen: Ergo S. Joris en heeft noyt in de werelt gheweest; doch dese consequentie en kost ghy niet wettelijck maecken / dan als ghy te boozen wederlegghadt die seventhien getuygen / de welke Becanus boozt brenghet om te toonen dat S. Joris, metter daet in de werelt gheweest is.**

Peenius. Die van t'Pausdom hebben de bescherminge van desen geschilderden, ende versierden Joris aengeropen, van hem segghende: *Dat dese onse behoude van sonde, op dat wy in den Hemel met den gheluck salighen moghen rusten.*

Antw. **Tot noch toe en sie ick gheene apparate van dese slot-reden: Ergo S. Joris en is noyt in de werelt gheweest: Daer-en-boven niemant en heeft hem aengeropen als eenen versierden Heylighen, want sy wisten wel beter. Te vergheess' praet ghy boozders van S. Catharine, ende Longinus, ten sy dat ghy eerst wederleght t'gene ick tegen D. Renelle segghe uyt Baronio pag. 29. ende t'ghene Becanus, ende Serarius segghen: Want wat baet het dat ghy segghet t' sijn maer versterde Heylighen / soo lanck als de heel contrarste bewijsen / blijven in haer ghetheelt**

Peenius. pag. 189. Ghelijck de Paus-ghesinde, ghedienten de vereert hebben, den genen die noyt gheweest zijn, alsoo hebben sy oock eere bewesen den ghenen die gheen want Heylighen gheweest sijn.

Aantw. **Gae seker!** soo gaet gy dan met utwen kop
 drur / ende seght dat S. Christoffel, S. Joris, S. Catharina
 &c. noyt ghelooft en sijn: ist moghelijck: dat seght
 ghy soo / doet-ghe: wel! waet blijft dan het out
 Griexsch Martyrologie het welck S. Ioris noemt ee-
 nen grooten Martelaer? waer / de gheheele Christelje-
 ke Kercke van Moosen-landt / die in hare Misse hem
 noemt eene blinkende Sterre? Waer het gheruyghe-
 nisse van Guilielmus Tyrius, die *lib. 7 belli sacri* gheruyght
 dat t'synen tyde te Lydda eene Kercke ter eeren van
 desen Heplighen te sien was? Waer blijft den Kirp-
 ser Iulianus, die / soo Procopius seght *lib. 1. adif. Iustin.*
 eene Kercke ghebout heeft ter eeren van desen Hepl-
 ighen: waer blijft Manuel Comnenus / die t' synder
 eeren eenen Feest-dagh heeft willen geve: t hebben /
 soo als het blyckt upt sijne Constitutie *Feriatius est &c.*
 Waer blijft Sidonius, Bisschop van Mentz, die mede een
 Kercke ter eere van S. Joris opgerecht heeft / die Venan-
 tius Fortunatus met gedichte vereert heeft: waer blijft
 den Paus Gelasius / die S. Joris gestelt heeft in t' getal
 der Martelaren / hoewel hy wist datter sommige
 dingen van hem versiert waren? Waer blijft den H.
 Gregorius Magnus die *lib. 9. Epist. 68.* aen den Abt Marinia-
 nus belast / dat hy de Kercke van S. Ioris sonde ber-
 maken: waer blijft Gregorius Turonensis, de welke
lib. de Gloria Martyr. Cap. 101. handelt vande Reliquien /
 ende Mirakelen vanden boozsepden Heplighen: waer
 blijft den H. Basilius die in sijn Liturgie Godt bidt /
 doot de boozsprake van den H. Georgius, ghelijck
 blyckt upt het Arabisch exemplaar van Josephus Sea-
 liger, obergeset in t' Latijn doot Victorius Sialah? Waer
 blijft den H. Germanus die nae Ierusalem gerepft sijnde
 den arm van S. Ioris ontfanghen heeft van de Keps-
 rinne Iustina, ende met groote eerbiedighe gebracht
 nae Parijs, soo Aimoinus, gheruyght *lib. 2. de gest. Franc.*
 C. 20. Waer blijft den Paus Zacharias, die het hooft
 van S. Ioris ghebouden heeft met syuen name daer op
 ggechzeben / ende ghelept heeft in de Kercke vanden
 selven Heplighen / ghelyck te lesen is inde Levens der
 Pausen?

Paulen? waer blijft den H. Anno, die eene Kercke in
 eere van den H. Georgius, opgherecht heeft binnen
 Ceulen, de welke heden-daeghs noch ghesien wort
 waer blijft den Keyser Nicephorus, den Coninck van
 Byzantijck Chunibertus, Eduardus den derden Co-
 ninck van Engellant / die desen Heplighen in de
 loghe hebben aengheroepen / ende Dicrozie gebo-
 ren gelijck ons gheruppen Cedrenus, in *Compent. hie*
 Paulus Diaconus, *lib. 6. de gest. Longob. Cap. 5. Et. Clari*
 als een man / dese eens allegaer wederlept / eer gh-
 teghen ons komt roepen / sonder de minste ver-
 dat S. Joris noyt in de werelt geweest is. Wat S. Ce-
 stoffel aengaet. Den H. Eulogius maecht gewach van
 eenen H. Christophorus, die van de Sarazijnen ge-
 is: Desghelijck den H. Gregorius Magnus *lib. 8. Epist.*
 Beda, Addo, ende Usuardus in *Martyrologio. Item de*
 Roomsch Martyrologium, als oock het Menologium
 van de Griecken: Item de Kercke van Spaegne
 want te Corduba is eene Kercke/en klooster gebo-
 van desen Heplighen. Item Ruggerius Fuldenis, Item
 de oude Titantie van den Keyser Ludovicus. Den
 H. Petrus Damianus heeft oock een Sermoon ghebo-
 op den Feestdagh van S. Christoffel *Tom. 2. Sermon. 24.*
 meynt ghy dan / dat een ghesont verstant alle dese
 oude / en treffelijcke gheruppen sal laten daeren / om
 te volgen de phantasien van Peenius, die nergens op
 gebout en sijn / ende wyt de welke men selfs ghe-
 schijn van consequentien trecken kan / om te roomen
 dat S. Christoffel, noyt inde werelt gheweest is?

Wat S. Catharine raecht / daer van hebt ghy ghe-
 tuggen soo het Griexsch / als het Latijnsch *Mar-*
 tyrologium, gh'hebt het gheruppenisse van Euthymius
 in *Psal. 44.* van Paulus Aelianus; van Bonaventura, van
 Antoninus &c. Niet meer hier van by Becanus, ende Sa-
 rarius: Ende indien Peenius hooztaen noch wilt roe-
 pen met opene kele / dat dit eben-wel versterde Hepl-
 lighen sijn / soo sullen wy hem oock met opene Hepl-
 nylacchen / inde plaetse van te antwoorden / om
 deswyl dat hy gheen antwoorde en berdent / om
 niet anders en weet te seggen teghen het gheboeten

van Griecse/ ende Latijnsche Kercke/ als/ het sijn
versterde Heylighen.

Maet ons nu wat hoozen van de eere die wy bewesen
hebben den genen, die gheene ware Heylighen geweest sijn.

Peenius, *Sulpitius in vita Martini* schrijft, dat wanneer seker
volck, eerde ick en weet niet wat mensche voor een Mar-
telaer soo is aen Martinus wanneer hy badt verschenen de
Ziele des-genen, die aldaer ghe-eert wiert, en heeft beleden,
dat sy was de verdoemde Ziele van eenigh moordenaer, die
om sijne Schelm-stucken aen den lijve ghestraft was.

Antw. Dese Historie/ schoon sy/ om soo te spreken/
doopsentmael van ons beantwoort is/ komt eben-
wel geduerigh wederom in alle de boecken der Pre-
dikanen. Ick segghe dan/ dat niet en doet teghen
de aentoeplinghe der Heylighen/ want een abus/ of-
te uitschiet van een seker volck alleen (Godt weet
wat volck het gheweest is) en kan niet een sie-
maecken tot nadeel van de gheheele Kercke/ diemen
niet en leest dat opt dit eeren van desen Doordenaer
sou gheapprobert hebben.

Peenius, T'selfde is ghebeurt ten tijde van Alexander de
tweede als blijkt uit *c. Audivimus extr. de reliquiis & vene-
ratione sancti* alwaer hy sommighen bestrafte, de welke een
Man in sijne dronckenschap ghedoodt, voor een Martelaer ver-
eerden.

Antw. Dit doet noch min te propooste / dan t'eer-
ste / want hier en spreecken men van geen volck, maer
alleen van sommighe, en die sommighe sijn oock mis-
schien eenen hoop dronckaerts gheweest / ofte eenen
hoop schuffelbanten / wie sal het ons seggen? dit
en kan immers niet een hazken doen tegen de aen-
roepinghe der Heylighen.

Maer van so / ofte niet / dese twee Casus en pro-
beren niet / dat het doozwerp in de aentoeplinghe der
Heylighen onseker is / wanneer den Paus van Croo-
men / de sake wel / ende rijpelyck onder socht heb-
bende / upt de deughden / ende misrakelen die eenigh
persoon in sijn leven / ende nae sijne doot heeft ghe-
daen / diemen of vooz de ooghe heeft konnen sien / of
van andere ghesten / ende in haer selve geschiet sijn-
de/

de / met eede bevestighen / als / segghe ick den *Paus* bercondicht dat dien persoon heyligh is / die *causus* en probeeren niet dat het *hooywerp* der *acubdinghe* alsdan onseker is / noch veel min probeeren dat *S. Joris*, *S. Christoffel*, ende *S. Catharine*, noyt en sijn in de werelt gheweest.

Peenius. *Augustinus* seght: *Veler Lichamen worden op aeden vereert*, welcker *Zielen* in de *Helle* gepijnicht werden.

Antw. *Bellarminus* seght / dat hy dese spreuk te werck van *Augustinus*, niet en heeft kunnen binden.

Ghenomen sy was daer te binden; *Augustinus* spreekt hier in 't gemeen van 't vereeren der *Lichamen*. *Kanmen* de doode *Lichamen* niet anders vereeren dan gelyck als *Lichamen* van *Heylighen*; want bliuen van alle dese vereeringhen die de *Romeynen* en de *Hebdeuen* noch van onse tijden in *Sina*, ende anders ghepleeght hebben / ende pleghen ontrent de *Lichamen* der *afghestorvene*; *kanmen* van dese niet segghen met *Augustino*: *Veler Lichamen* worden op aeden vereert, welcker *Zielen* branden in de *Helle*? soo is dit een arm bescheet / dat te willen passen op 't eerde der *Heylighen*.

Peenius. *Pag. 190* Wat antwoorde men hier voort brengt, niet te min blyft overigh, dat den *Religieusen* dicke den *verstorven* *Heylighen*, op een onseker *Fondament* steunt, ende met *perijckel* van *afgoderye* vermenght is.

Antw. Dat en hebt ghy noch niet bewesen / want ghy wilde toonen dat desen dienst steunt op een onseker *Fondament* / om dat sommige *Heylighen* aengeroepen worden / die noyt in de werelt geweest sijn / dat en hebt ghy in geender manieren geproeft / in tegendeel ick hebbe u overrught van *conitatie* / van dien kant dan en blyft niet overigh / dat onse aenroepinghe der *Heylighen* steunt op een onseker *Fondament*. Wat nu het *perijckel* van *afgoderye* aengaet / dat en is mede niet bewesen / want die twee *hooygaende* *exempelen* / van een seker volck, ende van sommige *dronckaerters* en *maecken* gheen *perijckel* van *afgoderye* / ende nu veel min / wanneer *semant* van de *Pausen* van *Roomen* verclacrt wort als *heyligh*.

ligh / namelijk upt kracht van sijne mirakelen / die
dypfende menschen konnen ghetuygghen / ende met
eene bevestighen : alsoo en blijft het nide niet obe-
righ / dat onse aentoeplinghe der heylighen / met pe-
rijchel van afgoderije vermenght is.

Peenius pag. 190 Men seght dat de af-beeldinghe van Jo-
ris van Cappadocien in den Tempel van 't Enghelsche Col-
legie te Roomen gheschildert is , met dese by-ghevoeghe
eer-titel : *Enghelant heeft sich Ioris van Cappadocien ver koren
tot een beschermer, ende seer vele weldaaden soo in vrede, als in Or-
loogh ontfanghen hebbende, heeft hem altoos Godts-dienstelijck
ghe-eert.*

Antw. 't is waer / Gretserus namelijk / seght dit
maer hy en spreeckt niet van den Ketter Georgius, die
bermoort is geweest / maer vanden H. Georgius, die
voor Christo het martelle heeft onderstaen / die gant-
schelijck verseyden is vanden eersten.

Peenius. Athanasius *Apol. de fuga sua, & in Ep. ad solit. vit.
agenus*, ende Gregorius Nazianzenus, ghetuyghen dat Joris
van Cappadocien, geweest is een Godloos mensch, ende een
Ariaen, de welcke met Krijghsmacht, ende met trauwanten,
van Constantinus nae Alexandrien ghesonden sijnde, sich ge-
houdē heeft voor den Bisschop van die Stat, en daerna, als hy,
nae h. t. ghetuygenisse van Ammian: Marcell, *lib. 22.* vanden
Apoftaet Iulianus ghedoodt was, ende sijne aschen in de Zee
gheworpen, op dat hy niet als een Martelaer, van de Christe-
nen begraven soude werden, is hy van sommighe voor een
Martelaer begonnen ghe-eert te worden, nae het ghetuy-
ghenisse van Epiphanius *Heres. 76.* van daer is voortgheko-
men het lijdē van Joris, van sijn naevolgers onder het volck
verspreyt, 't welck velen bedroghen heeft, soo datse meynden
dat Joris van Cappadocien een heyligh Martelaer gheweest
was.

Antw. Ick segghe Peeni (want inder waerheyt
ghy berdent het) ick segghe / dat ghy eene venijutge
tonghe / ende onbeschaemden lengenaer zijt: Hoe sou-
de men de ghemeente soo bedriegen ende verleyden?
seght my / waer / hy wte / wanneer hebt ghy gelesen /
dat S. Ioris, die wy eeren / ende houden voor heyligh /
den selven Persoon is / met dien Joris van Cappa-
docien,

docien, die van Athanasius, Gregorius, ende Epiphanius beschreven wort als een hoog mensch? Sprecht recht up / sonder momfelen / wie seght dat: want staet het dat onsen Martelaer S. Ioris, den selven is met dien Joris, Bisschop van Alexandrien: Ick toon klaer dat ghy gheloghen hebt.

1. Onsen Martelaer en was gheenen Bisschop den anderen Ioris, was eenen / oft immers / hy droeg sich / ende wiert gehouden hoor een Bisschop.

2. Onsen Martelaer heeft geleden onder den keiser Diocletianus, den anderen is ghedoodt / onder den Apostaet Julianus, precis twee-en-sebentigh jaeren van malkanderen / want den eersten heeft gheliden in 't jaer 290. ende den tweeden is vermoort in 't jaer 362.

3. Onsen Martelaer is ghemartysificeert geweest in de stadt Tripoli: den anderen is vermoort in de stadt van Alexandrien.

4. Onsen Martelaer / nae dat hy gloepende pannen hadde onderstaen / is onthooft gheweest / ende sijn lichaem soo Venantius Fortunatus gecrupht in sijn ghedichten, is begraven gheweest: Den anderen is in stukken ghekapt geweest / tot polser verhandelt ende de aschen inde Zee gheworpen en durft ghy so openlijck legghen dat de se twee de selve persoon geweest sijn? O arme ghemeente / die van soodanighe mannen gheleert wort!

Of meynt gy misfichten / dat het maer een persoon is geweest / om dat sy gheseyt worden up Cappadocien te sijn? wel hoe sijn van alle de Peeters, en Pauwelen in Hollandt de selve persoon / om dat sy gheseyt worden allegaer van Hollandt te sijn?

Of is 't misfichten / om dat Baronius in *Martyrol.* seght dat den Ariaenschen Bisschop Georgius, om sijn hoghe stukken vermoort zijnde / van de sijne / dat is van de Ariaenen, is ghestelt gheweest onder de Martelaren; is 't daerom dat ghy seght / dat van daer is voortgekomen het lijdē van Joris, te weten / dien duyghouden hoor heyligh? wie heeft dit gheloghen op ghemaect behalven ghy / ende utwys ghelijck: wijt

my de *Auteurs* aen/ die dit segghen/ ende met bondighe redenen betwijfen.

Peenius. *Baronius* seght, dat die gantsche fabel van de daden van *Joris* is gheweest een verisieringhe der *Ariane*n.

Antw. Wat wilt ghy hier mede segghen? dat *Baronius*, het leven / ende martelte van *S. Joris*, absolute-lyck booz een fabel hout? dat is wederom ghelogen: of wilt ghy segghen / dat *Baronius* eenen hoect heeft ghebonden / daer vele fabuleuse dinghen van *S. Joris* verhaelt werden / ende van de *Ariane*n verstaen waeren: wat doet dit ter sake? want *Baronius* boeght'er seer wel by / dat de selde Synode *Can. 63.* openlyck seght / dat'er vele historien der *Martelaren* van de ketters waren beschreven, tot dien eynde, om dat sy de *Martelaren* Gods souden schande aen-doen, ende den ghenen diese souden lesen, brenghen tot onghelooovicheydt. *Augustinus lib. com. Adimant.* ende elders ghetuyghe / dat dit selfde oock van de *Manicheen* t' sijnen tijde ghedaen wiert. Hieren daerom de *Martelaren* inde werelt geweest te zijn / om dat de ketters / om met haer te sporten/ historien / vol van fabels ende ongherijnde sae onghelooeffelike dinghen upt-gaben?

Peenius. *Thomas Becketus* is in Engelandt aen-gheroepen gheweest met dese woorden: *Ghy door het bloedt van Thomas, 't welck hy voor u ghestort heeft, doet ons Christe klimmen, waer heen Thomas op-geklomen is.* Doch hoedanigh de heyligheydt van *Thomas* ghe-weet zy, thoont *Iuellus part. 2. oper. pag. 255.*

Antw. Hoedanigh den *H. Thomas* gheweest zy / en moeten wy van *Iuellus* niet vraghen / noch oock van *Neubrigensis* alleen / upt den welcken *Iuellus* sijne fabels ghetrocken heeft / maer namentlyck van die *Auteurs* die met desen *Bischoep* gheleest hebben / ende ghehandelt: onder dese is namentlyck *Herbertus de Holchan*, die sijn leven beschreven heeft omtrent het jaer 1171.

Voor eerst dan *Neubrigensis* seght / dat desen *H. Bischoep*

schop ghetweest is een brouwers soon binnen London ter contrarien Herbertus seght / dat hy gebozen is van edele ouders.

Neubrigensis seght / dat sijn vader een Jode was: ter contrarien seght Herbertus, dat sijne Ouders Goetvruchtighe Persoonen waren.

Neubrigensis seght dat hy wreet, ende stijf halig was: ter contrarien Herbertus beschrijft hem in deser boeken: Hy leefde een Apostolijck leven, dat weerdigh was eenen soo grooten Prelaet, hy verwon de wellust in 't concoumet maticheydt, de oneerlijcke begeerlijckheden met een rouw hayten kleet, ende met luttel tijds te slapen. Hy bedwonek de andere onghereghelde begheerten, en genoochten met een ghedurigh ghebede, ende 't lesen van heyligh dinghen; ende hoe Godt hem tot meerderen staet had de verheven, hoe hy hem meer verootmoedighde: Boven al groote in den H. Prelaet seer groote liefde tot Godt, ende een medelijden tot den armen.

Iuellus seght / dat Thomas stont voor de straet schenderijen van sijne Clercken, van de onschakinghen der magheden, ende andere Godtloose ende openbare misdaden. Ter contrarien seght Polydorus Virgilius, dat hy den Coninck bestrafte / om dat hy vele Bisschoppen stelde, die tot dit ampt niet bequaem en waren.

Iuellus seght / dat hy niet toe en liet, datmen de misdadighen soude door de wetten onderyragen. Hier tegen seght Herbertus seer wel / dat den H. Thomas aen den Coninck verthoonde uyt de oude reghels, insettinghen van de Pausen, Concilien, ende ordonnantien der Keyseren, dat dese macht was buyten de palen der wereldtsche Overheden, ende dat het den Prelaten toestont, de gheestelijcke te versien, 't welck hy oock ghedaen heeft.

Wat nu belanght sijne doot / die heeft Godt / so den selben Aertheit ende andere getuyghen / verreyt met verscheyden miraeckelen / soo dat tot het groet van den heyligen beel volckly quam uyt alle landen des Rijckx / begherrende van Godt gracen / door sijne verdiensten. Jae den Coninck selbe / is hem hoets der waerts ghegaen / ende de plaetsen daer den H. Bisschop ghedoodt was / heeft hy met vele ruy-

nen bespoot / soo dat hy alle die daer ontrent waeren dede wenen Onsen Heere stont den Coninck by / om dese sijne oormoedicheyt / ende penitentie: Want op den selven dagh als hy dit dede / kreegh hy een merkelycke victorie tegen sijne vijanden / ende nam den Coninck van Schotlandt ghevanghen / hy kreegh veel ander gheluck / ende hy bleef altijdt soo deboot tot den Heylighen / dat hy niet sijne giften verrijckte / ende beghifte sijn graf / ende kercke / daer sijn H. lichaem begraven was.

Peenius. Bellarmijn selve Cap. 20. Resp. ad 8. argt. lib. 1. de Sanct. beatir. staet toe dat de historien van sommige Heylighen apocryph, ende onseker zyn. Daer naer doet hy'er by: De historien die verhaelt worden oft uyt Abdias, ofte uyt anderen, zyn voor het meesten deel niet teemael buyten twiffel.

Antw. Het is waer / te weten dat Bellarminus seght dat de historien van sommige Heylighen apocryph, ende onseker zyn, maer hy boeght'er hy / dat hier uyt niet en volghet dat daerom de Heylighen self niet gheweest en zyn: op dese stor-reden hebt ghy vergeten te antwoerden.

Het tweede is leughen / te weten / dat Bellarminus absoluelyck seght / dat de historien die verhaelt worden oft uyt Abdias, ofte uyt andere, voor het meesten deel niet teemael buyten twiffel zyn. Hy wilt beroonen dat dit niet en volghet: Sommighe historien van Heylighen zyn onseker, ergo de Heylighen selve en zyn noyt gheweest: om te schoonen dat dit niet en volghet / soo seydt hy: Indienmen soo magh argumenteren, het meestendeel vande Apostelen, en souden onder de Heylighen niet moeten gerekent worden, waerom? Want, seyt hy / de Historien te weten / van de Apostelen (Nota) die verhaelt worden oft uyt Abdias, oft ander, en zyn niet teemael buyten twiffel. Siet het ghene dat Bellarminus hier seght van de historien der Apostelen in het besonder / dat treckt ghy hier tot de historien der Heylighen in het gemeen: hoe sal ick u hier kunnen verschoonen van leughen / ofte bedroef?

Peenius

Peenius pag. 191. Item seght Bellarminus: De Paus Gelasius. C. *sancta Humana dist. 15.* telt de historie van S. Joris onder de Apocryphen.

Antw. **Dozt en hoorde** ich dese citatte C. *Sancta Humana*, het moet zijn / *Sancta Romana*.

Ten anderen / **al-hoe-wel** Gelasius de historie van S. Joris stelt onder de Apocryphen / daerom nochtant / soe wy boven gehoort hebben / en laet hy S. Joris niet te stellen in't ghetal der waerachtighe **Warelacken**. Doch laet ons hoozen wat ghy hier uyt beslypt.

Peenius. Welcker historien apocryph zijn, die en kunnen niet geen seker, ende onseylbaer ghelooft aengheroepen worden: waer uyt al wederom volght datmen de Heylighen niet en magh religieus selijck aenroepen.

Antw. **Dozt eerst** / de kinderen selue souden konnen sien / dat dit ghevolgh niet en deuyt: Want uyt al dat ghy tot noch toe hebt willen bewijzen / soude men uyttersten volghen / datmen die Heylighen, (welcker historien onseker zijn) in 't besonder niet en magh aenroepen; maer hier gaet ghy een beslypt crecken op de Heylighen in 't gemeen / als of de historien van alle de Heylighen apocryph / ende onseker waren: als ghy dit ghevolgh wilt maecken / dan moet ghy te vooren bewisen hebben / dat de historien van alle de Heylighen onseker ende apocryph zijn.

Ten tweeden: **Ick loochene** dat men die Heylighen niet en kan aenroepen niet een seker / ende onseylbaer ghelooft / welcker historien apocryph zijn. Want wy konnen van eenen anderen kant de sekerheyt hebben / datse metter daet / in den hemel bekeert heertlyck zijn / **al-hoe-wel** supst die sekerheyt niet en hebben uyt hare historien.

Peenius. Hazart pag. 31. tegen D. *Renessé* excipit eert op 't voorgaende: oft schoon de historien van sommighe Heylighen apocryph, ende onseker zijn daer uyt en is gheen ghevolgh dat de Heylighen

selfs niet en zijn gheweest: Want indien men alsoo mocht reden-kavelen, soo soude het meesten deel der Apostelen onder den heylighen niet moghen gestelt worden.

Antw. **Ick hebbe daer noch een gebolgh gemaecht: Namelijck dit:** In het leven van Joannes Calvijn door Bolsecum, worden menighe dingen verhaelt, de welke gelyeden geensints wilt aen-nemen, maer opentlijck seght fabels te zijn, ende leughens: Ergo Joannes Calvijn en is noyt inde wereldt gheweest, **Ick braghe noch eens / of dit wel volghet / vi talis pramissa, ofte upt kracht vande boozgaende voorstellinghe?**

Peenius. 'T is een gantsche onghelijcke saecke, tusschen de historien der Apostelen, ende de legenden van Christoffel, Joris, Catharina &c. Want van de Apostelen staen sommighe dinghen inde Schrift ghelijck Bellarmijn selve bekent: *Wy hebben, seght hy, in den Evangelio de roepinghe der Apostelen, ende de ghelucksalighe ontslappinghe van den H. Iacobus de Grootte Apor. 11. ende de glorieuse doot van den H. Petrus voorsicht vanden Heere, Ioan. 21. Maer van die versterde Heylighen der Papisten en is niet te vinden in de H. Schrift.*

Antw. Ten eersten, dit uwt' ghebolgh en bestaet wederom niet: Wy en hebben van S. Christoffel, S. Joris &c. niets inde H. Schrift: ergo S. Christoffel, S. Joris &c. en zijn noyt inde wereldt gheweest: andersints / dit soude oock volghen: Wy en hebben niets inde Schrift van Joannes Calvijn, ergo Joannes Calvijn en is noyt inde wereldt gheweest. **Gelijck dit leste besijpt niet en deught ten opsichte van Joannes Calvijn, alsoo en deught oock het eerste niet / ten opsichte van S. Christoffel, S. Joris &c.**

Ten tweeden. **Gelijck het blijkt upt de Schrift datter Apostelen zijn gheweest / al-hoe-wel hare historien vele fabuleuse ende versterde dinghen verbatren / ghelijck men kan sien by Abdias, ende andere; alsoo blijkt het upt den dagh op de welke S. Christoffel,**

stoffel, S. Joris, &c ghestozben zijn / uyt den Kerker
 onder den welcken sy ghedoodt zijn / uyt de plaets
 op de welcke sy ghedoodt zijn / uyt de maniere, op de
 welcke sy omghebrocht zijn / uyt de mirakelen die
 ghedaen hebben / ende noch doen / datse op de werelt
 gheweest zijn / schoon hare historien veel stucken be-
 grijpen / die fabuleus / en verfiert zijn.

Indien ghy seght: 't is wat anders per sekeren
 hebben uyt de h. Schrift / ende wat anders uyt ghy
 loofweerdighe Auctheuren / want 't een is godlyck
 en 't ander menschelyck: Ick bekenn' her: Waerick
 braghe / offer in de werelt gheen andere sekerheyt
 en is / dan de ghene / die boozt-komt uyt de Godly-
 ke authoriteyt: seght ghy dat ja: soo konnen wy
 dan wel versekert zijn / dat S. Christoffel, S. Joris, &c
 zijn in de werelt gheweest / al ist saken dat wy dit
 niet en hebben uyt de Goddelijcke authoriteyt: seght
 ghy dat neen: hoe zyt ghy dan versekert dat Joannes
 Calvijn opt inde werelt gheweest is: seght ghy dat op-
 hter van niet versekert en zyt: siet eens / of men sou-
 dantigh mensch niet met recht en soude uyt-lacchen
 die soude loochenen dat Joannes Calvijn opt ghesch-
 heeft oft inde werelt gheweest: veel meerder seker-
 heyt hebben wy noch van S. Christoffel, S. Joris, &c
 niet alleen uyt de boven-ghestelde omstandigheden /
 maer oock uyt de ghemeene over-een-stemmige
 ghe soo van de oude Griekysche / ende Roomse
 Kercke / als uyt vele gerupghenissen van alder-ou-
 ste Schryvers in het besonder; Ergo die verdien-
 met recht uyt-ghelacchen te worden / die seght dat
 dese Heylighen noyt en zijn inde werelt gheweest /
 schoon van haer niet te binden en is inde h. Schrift
 ende haere historien eenighe stucken verbatten / die
 fabuleus zijn.

Peenius. Sels de ongetwijffelde historien der A-
 postelen bewijsen niet, dat de Apostelen aen te roe-
 pen zijn, hoe veel te minder kan uyt den Apocry-
 phen, en onsekere historien der Heyligen beflowen
 worden, dat die Heylighen aen te roepen zijn.

Antw. Wie van ons heeft opt sulck een beslupt ghemaect: De Historien van de Apostelen sijn seker, ergo men machie aenroepen? ofte hoe komt dit hier te pro- pte/ daer alleen de questie is/ ofmen upt eenighe versierde dinghen/ die in haere Historien ghebonden worden/ moet beslupten/ datse noyt in de werelt ghe- weest sijn.

Peenius. 'T ghene Abdias, en andere fabuleuse Schrijvers verhaelen vanden Apostelen, verwerpen wy met recht, onder- tusschen dat de Apostelen selve, ende waerlijck gheweest sijn, ende van ons in eere te houden, staen wy gheerne toe, naedien de H Schrift het beyde leert, maer van die versierde Heylighen kan gheen van beyde gheseght worden, om der selver onsekere, ende Apocryphen Historien wille.

Antw. 'T ghene in sommighe Historien van Hey- lighen versiert is verwerpen wy met recht: onder- tusschen dat die Heylighen selve / ende waerlijck gheweest sijn/ staen wy gheerne toe / al-hoe-wel dit niet en staer in de Schrift / aenghesien dat'er noch eene andere sekerheyt is / als de ghene / die boozt- komt van de Goddelijcke authoziteyt / al-hoe-wel oock de Goddelijcke authoziteyt ten opsichte van die Heylighen niet en ontbreect / wanneer hy haer oock nae de doot/ bereert met mirakelen: en schoon dit noch niet en waer / de sekerheyt / die wy dese aengaende hebben van eenen anderen kant / is soo danigh/ dat die de selve soub' loochenen / booz onre- delijck soude passeren by alle menschen / eben/ sae meer / als dien / de welke soude loochenen / dat Joannes Calvijn opt in de werelt ghetweest is.

Peenius Pag. 192 De aenroepinghe der Heylighen, steunt voornamelijk op dit fundament, datse door mirakelen ver- maert sijn gheweest, maer nu seer vele Historien van de mirakelen der Heylighen sijn twijfelachtigh, ofte onseker, hoe kanmen hen dan met een seker, ende onghetwijffelt geloove aenroepen?

Antw. Nihil ad rem: want de questie is hier/ ofmen upt eenighe stucken diemen in haere Historien bevint fabeleus te sijn / moet beslupten / datse noyt in de werelt gheweest sijn: soo niet? soo hebbe ick al dat ick

ick begheere : soo weder-leght dan mijne argu-
menten die ick hier teghen hebbe inghebrachte / en
dan sullen wy sien / hoe haere aen-roepinghe be-
staet.

Voorders : ghenomen datter oock eenighe Histo-
rien van mirakelen waeren / die twijffelachtig
ende onseker zijn : Ick loochene dat de gheene
vanighe zijn / de welke / of van de gheheele Kerke
door eene algemeyne toestemminghe / of van den
Koning van Roomen , volghens 't ghetuygenis
wilg van menighe honderde ghestwozen ghetuygen
ghedeclareert sijn oprecht / ende waerachtig : en
soo loochene ick mede datmen die Heylighen niet
kan aenroepen met een seker / ende onghetwijffel
gheloote.

Bellarminus. Indien de Historien van by ofter
Heylighen Apocryph zijn / van ontalliche anderen
zijn seker / ende onghetwijfelt / oock wort som-
migher heylighejdt in de H. Schriftuer gheroomt
als van Maria, van Joannes den Dooper, van Petrus, van
Stephanus, ende van anderen.

Derhalben indien Partije daerom S. Joris, Catharina,
ende Catharina, niet en willen vereeren om dat haere
Historien onseker zijn / waerom en vereeren sy niet
Maria, Joannes, Petrus, Stephanus, &c. welker Historien sy
niet en konnen outkennen ?

Peenius. Wy besluyten te recht, dat die Heylighen
en moeten Religieuslyck aen-gheroepen worden, welker
Historien Apocryph zijn, ende onseker, ende van welke
niet t' onrecht ghetwijfelt wordt, oft sy oyt gheweest
zijn.

Ick hebbe nu beelsins ghetuont / datmen t' on-
recht twijfelt / offer sommighe Heylighen sijn in de
werelt gheweest / om dat eenighe dinghen van daer
versiert sijn / als men van eenen anderen kan
wel versikert is / datse metter daet sijn ghetuont.

Peenius. Doch hier uyt en kan niet besloten worden, dat
sijn dan die Heylighen Religieuslyck aen te roepen welker
Historien seker zijn, ende die waerlijck, ende inder daet ghe-
weest zijn.

Antw. Soodanigh beslypt en heeft Bellarmijn niet ghemacht / maer hy heeft gheargumenteert ad hominem: namelijk soo: Partije en wilt S. Christoffel, S. Joris, &c. niet aen-gheeroepen hebben / om dat het onseker is / ofse oyt gheweest zijn / ende sy en brenghet hier op dese plaetse gheen andere reden hy waerom die heyligen niet en moghen ghe-eert worden / als om dat haere Historien onseker zijn / de ghene dan die berhoont dat haere Historien seker zijn; ende datse in de werelt gheweest zijn; die magh wel beslypen datmensse magh aentroepen.

Peccius. A remotione vnus necessarii requisiti, ad effecti remotionem rectè proceditur, sed à positione vnus necessarii requisiti, non potest ad effecti positionem statim procedi.

Antw. Dit stemmen wy gheerne toe / maer ghy niet niet / dat ghy u selben hier 't net over 't hooft trekt: Want ghy en versoeckt hier op dese plaetse gheen andere noodtsaekelijcke conditie / om haer aenroepen / als de sekerheyt van haere Historien / of datse gheweest zijn. Dit is nu gheprobeert / ergo van dien kant en woert de aentropinge van die voorgesde heylighen niet ten rechte verwoepen.

Peccius. Indien de Heylighen moesten Religieuslijck aenghebeden werden die waerlijck gheweest zijn: soo moesten oock de Heylighen op aerde levende, Religieuslijck ghe-eert worden.

Antw. Verandert maer dat woordken MOESTEN, en stelt in de plaetse / MOCHTEN, soo sullen wy u dit toestemmen / ghelijck ick breeidet bewijse in mijn Historie van Pag. 140. tot 146.

Peccius Pag. 193. Van die selfde Heylighen, welcker Historien de S. scrift verhaelt sijn vele valsche, ende versierde dingen in de Paepche Legenden, hoe dat namelijk by haere aentropinghe oock nae haere door mirakelen gheschiet zijn, &c. de welke daerom van ons als onseker, ende Apocryph niet recht verwoepen werden.

Antw. Ick bidde u / seght ons eens recht uyt / sonder bewimpelinghe (op dat uwe Ghemeynte claerlijck magh sien uyt' ghevoelen) sijn oock alle die

die mirakelen valsch / de welcke Augustinus lib. 2. de Civit. Dei Cap. 8. seght 't sijnen tijde gheschiedt te sijn by de Reliquien vanden H. Stephanus.

2. Soo wanneer dat'er menige gheruyggen waer sae gheswozen gheruygghen van de mirakelen / doo de aenroepinghe der Heylighen gheschiedt ghy meent ghy dat ghe in 't Recht soudt ontsaen met een leenlijk te segghen / 't is altemael valsch / ende besiert / en daer mede ghevoenen hebben? waer ghy ghy opt sodanighe eene sozine van Recht in de werelt ghesien / ofte vernomen? moest ghy niet teghen bewijfen dooz setten / ende thoonen dat alle de mirakelen / die wy segghen / ende bewijfen dooz de aenroepinghe der Heylighen gheschiedt te sijn valsch / ende besiert sijn?

HET XIII. CAPITTEL.

Of het aenroepen der Heylighen niet sonder superstitie gheschiedt, ende of het een Heydensche naevolginghe is?

Peenius Pag. 193.

DE waere, ende Gode behaeghelijcke aenroepinghe, is sonder superstitie, ende Heydensche naevolginghe. Want door de aenroepinghe wordt de Clinstelijcke Kercke van de vergaedinghe der Heydenen onderscheyden, ende de ware dienst Gods; als die eene Religieuse aenroepinghe is, moet van alle superstitie vreemt sijn. *Deut. 12. 29.* Maer de aenroepinghe der Heylighen en is niet sonder superstitie, ende Heydensche naevolginghe, ergo.

Antw. Hoe bewijst ghy dat onse aenroepinghe der Heylighen niet en is sonder superstitie?